

production of a certain commodity produced by the national unit should not be so great that an increased supply from this unit alone will cause a considerable decline in price. Secondly it is important that the other national suppliers should have a high price elasticity coefficient of supply so that if a price fall should occur they would quickly be able to curtail production to such an extent that a reverse price movement would be started». Forfatterens Idé bygger saaledes øjensynligt paa et Samfund i Udvikling, hvor det bl. a. gælder om at tilegne sig de Differentialindkomster, der kan opstaa, inden udbudt Mængde har tilpasset sig den efterspurgte. Forfatterens Konklusion kan nok give Anledning til Spørgsmaal; et Par Stykker af dem: Er det givet, at Indkomsten i det lange Løb vil være stigende? og paa alle Markeder? Vil den af Wright ønskede store Udbudselasticitet hos Konkurrenterne ikke bevirke, at den eventuelle Prisstigning, som den stigende Efterspørgsel fra Importmarkederne volder, ogsaa omsætter sig i væsentlig større Produktion fra Konkurrenterne, hvorved Prisforhøjelsen bliver ringe? Hvad det kommer an paa, maa vel være, at Konkurrenterne reagerer langsomt, naar Efterspørgselen stiger, men hurtigt, naar den falder; Spørgsmaalet om en Produktion kan betale sig, maa vel for en Del bero paa en Sammenligning af Reaktionshastighederne for Udbudets Reaktion i Ud- og Indland. En Omtale af saadanne Hastigheder kommer Forfatteren imidlertid ikke nærmere ind paa. Bogen mangler ogsaa en nøjere Afvejning af den Vægt, man skal tillægge de forskellige Momenter; dette vil ellers i Praksis være af overordentlig stor Betydning, for det skulde dog være et meget stort Held, om man kunde finde en Vare, der i enhver Hensende var den bedst egnede.

Bogen slutter med en kort og ganske interessant Beskrivelse af nogle Tilpasningsprocesser i Bulgarien.

Kjeld Philip.

Otto Schroeder: KOSTENSENKUNG UND LEISTUNGSSTEIGERUNG. C. E. Poeschel Stuttgart 1938. 147 S.

En større Virksomhed vil Dag for Dag staa overfor et med de vekslende Prisrelationer stadigt skiftende Tilpasningsproblem, og den vil, naar Virksomheden vokser, og Markedet bliver mere uoverskueligt, vanskeligere kunne disponere paa Grundlag af Intuition, og den maa derfor i stigende Grad benytte Statistiken som Hjælpemiddel. Herom siger Forfatteren: »Eine genaue Kontrolle aller betrieblichen Funktionen und eine Steigerung ihres Wirkungsgrades ist nur zu erreichen mit Hilfe einer planmässig betriebenen Statistik«. Af Driftsstatistikens forskellige Omraader beskæftiger Forfatteren sig kun med dem, der er angivet i Bogens Titel; Behandlingen er ikke teoretisk, men den tager praktisk paa de Problemer, som en Virksomhed staar overfor, naar den vil forøge sin Effektivitet og Rentabilitet. Lederen af en Virksomheds statistiske Afdeling vil i mange Tilfælde kunne høste Vejledning til det daglige Arbejde gennem de foreslaaede Tabeller og Arbejdskort.

P. P. Sveistrup.

Fritz Croner: DE SVENSKA PRIVATANSTÄLLDA. En sociologisk Studie. Stockholm 1939. Kooperativa Förbundets Bokförlag. 474 S.

F. Croner afviser Spekulation og Konstruktion i Sociologien, men gaar ind for »objektiv og kontrollabel Beskrivelse af Fænomenerne« (S. 12); han

production of a certain commodity produced by the national unit should not be so great that an increased supply from this unit alone will cause a considerable decline in price. Secondly it is important that the other national suppliers should have a high price elasticity coefficient of supply so that if a price fall should occur they would quickly be able to curtail production to such an extent that a reverse price movement would be started». Forfatterens Idé bygger saaledes øjensynligt paa et Samfund i Udvikling, hvor det bl. a. gælder om at tilegne sig de Differentialindkomster, der kan opstaa, inden udbudt Mængde har tilpasset sig den efterspurgte. Forfatterens Konklusion kan nok give Anledning til Spørgsmaal; et Par Stykker af dem: Er det givet, at Indkomsten i det lange Løb vil være stigende? og paa alle Markeder? Vil den af Wright ønskede store Udbudselasticitet hos Konkurrenterne ikke bevirke, at den eventuelle Prisstigning, som den stigende Efterspørgsel fra Importmarkederne volder, ogsaa omsætter sig i væsentlig større Produktion fra Konkurrenterne, hvorved Prisforhøjelsen bliver ringe? Hvad det kommer an paa, maa vel være, at Konkurrenterne reagerer langsomt, naar Efterspørgselen stiger, men hurtigt, naar den falder; Spørgsmaalet om en Produktion kan betale sig, maa vel for en Del bero paa en Sammenligning af Reaktionshastighederne for Udbudets Reaktion i Ud- og Indland. En Omtale af saadanne Hastigheder kommer Forfatteren imidlertid ikke nærmere ind paa. Bogen mangler ogsaa en nøjere Afvejning af den Vægt, man skal tillægge de forskellige Momenter; dette vil ellers i Praksis være af overordentlig stor Betydning, for det skulde dog være et meget stort Held, om man kunde finde en Vare, der i enhver Hensende var den bedst egnede.

Bogen slutter med en kort og ganske interessant Beskrivelse af nogle Tilpasningsprocesser i Bulgarien.

Kjeld Philip.

Otto Schroeder: KOSTENSENKUNG UND LEISTUNGSSTEIGERUNG. C. E. Poeschel Stuttgart 1938. 147 S.

En større Virksomhed vil Dag for Dag staa overfor et med de vekslende Prisrelationer stadigt skiftende Tilpasningsproblem, og den vil, naar Virksomheden vokser, og Markedet bliver mere uoverskueligt, vanskeligere kunne disponere paa Grundlag af Intuition, og den maa derfor i stigende Grad benytte Statistiken som Hjælpemiddel. Herom siger Forfatteren: »Eine genaue Kontrolle aller betrieblichen Funktionen und eine Steigerung ihres Wirkungsgrades ist nur zu erreichen mit Hilfe einer planmässig betriebenen Statistik«. Af Driftsstatistikens forskellige Omraader beskæftiger Forfatteren sig kun med dem, der er angivet i Bogens Titel; Behandlingen er ikke teoretisk, men den tager praktisk paa de Problemer, som en Virksomhed staar overfor, naar den vil forøge sin Effektivitet og Rentabilitet. Lederen af en Virksomheds statistiske Afdeling vil i mange Tilfælde kunne høste Vejledning til det daglige Arbejde gennem de foreslaaede Tabeller og Arbejdskort.

P. P. Sveistrup.

Fritz Croner: DE SVENSKA PRIVATANSTÄLLDA. En sociologisk Studie. Stockholm 1939. Kooperativa Förbundets Bokförlag. 474 S.

F. Croner afviser Spekulation og Konstruktion i Sociologien, men gaar ind for »objektiv og kontrollabel Beskrivelse af Fænomenerne« (S. 12); han

har med sin Behandling af Emnet givet et ualmindelig solidt Eksempel paa, hvad man jævnligt kalder Sociografi. Lunds Universitet kunde byde ham ideelle Arbejdsbetingelser. Han har m. H. t. de statistiske Metoder kunnet raadføre sig med saa fremragende en Fagmand som afd. Professor Sven Wicksell, og den svenske Stat gav Midlerne til Organisation og Gennemførelse af et stort anlagt Kollektivarbejde (Lundautredningen) i Tilknøytning til »Statistiska Institutionen i Lund«.

Arbejdet formede sig som en udvidet Fornyelse og uddybende Fortsættelse af den svenske Socialstyrelsens tidligere Undersøgelse »rörande de af-färsanställdas arbets- og löneförhållanden« (1920—25). En tysk Forløber eksisterer i det frisindede Funktionærforbunds Værk om »Die wirtschaftliche und soziale Lage der Angestellten« (1931). *Croners* Studier har overfor deres svenske Forgænger det Fortrin at være mere omfattende, ikke begrænset til de ydre, rent økonomiske Træk; hans Arbejde overgaar det nævnte tyske ved langt mere fintmærkende statistiske Metoder og Resultaternes repræsentative Gyldighed¹).

Det har været *Croners* Hensigt med den nye Undersøgelse for det første at give et mere detaillert Billede af Erhvervsfunktionærernes økonomiske Forhold, dernæst at trænge dybere ned til en Forstaaelse af dette Samfundslags indre Socialstruktur, og endelig at indvinde Materiale til en empirisk Bedømmelse af Samfundslagets »Attityder« (Mentalitet). Det udkomne Bind behandler det økonomiske og det objektiv-sociologiske Spørgsmaal. Der bebudes en selvstændig Studie over Funktionærernes Mentalitet og Samfundsholdning.

Stoffet blev fremskaffet gennem en Enquête. Et Spørgeskema med over 50 Enkeltspørgsmaal blev dels gennem Fagorganisationerne, dels direkte, udsendt til 38.000 Funktionærer, hvoraf de 7337 gav fuldt brugbare Svar. Dette Materiale blev suppleret med case studies. *Croner* paaviser gennem en overbevisende kritisk Redegørelse (S. 35—40) Resultaternes Repræsentativitet for hele Samfundslagets Forhold, og han verificerer yderligere sin Paastand ved en Sammenligning med Folke- og Erhvervstællingen (S. 41—51). Kun paa eet Punkt kan Materialet formodes at være selektivt: da det kun omfatter faa uorganiserede, og da de højeste Lønninger er hyppigere blandt disse end blandt de organiserede, er Indtægternes Spredning sandsynligvis bredere i Virkeligheden end den fremtoner i Talmaterialet.

Blandt de økonomiske Forhold undersøges herefter 1) Lønningen i Forhold til Profession, Familieforhold, Alder, Beskæftigelsessted, Ansættelsestid, Brancher, Virksomhedernes Størrelse og Funktionærens »Berejstthed« (S. 52—163). — 2) Lønudviklingen for de enkelte Funktionærgrupper gennem de sidste 30—40 Aar (S. 164—206). — 3) Arbejdstiden og Overarbejde (S. 207—45). — 4) Arbejdsforholdenes Regulering (S. 246—51). — 5) Ferieforholdene (S. 252—59). — 6) Opsigelsesforhold (S. 266—74). — 7) Pensionsforholdene (S. 275—85). — 8) Privat Forsikring og Biindtægt (S. 286—95).

¹) Bristen ved den tyske Undersøgelse er, at Materialet er stærk selektivt, da det kun omfatter Funktionærer af en bestemt Organisationsretning. Det kan paavises, at denne Fagorganisation hovedsagelig var sammensat af en Elite blandt Funktionærerne. Resultaterne gav derfor et altfor gunstigt Billede af Funktionærernes gennemsnitlige Kaar.

Blandt de sociale Forhold spiller Uddannelsesgrad og social Herkomst Hovedrollen (S. 296—345). Navnlig med Henblik paa det sidste, hvor Spørgsmaalet om Funktionærklassens Selvrekruttering dukker op, giver Undersøgelsen en Række nye, for enkelte Grupper detaillerede Oplysninger. Jeg henviser navnlig til Studierne over Butikspersonalets Skole- og Faguddannelse (S. 301 ff.) og over Udviklingen af Arbejderklassens typisk forskellige Andel i enkelte Funktionærgruppers Nyrekruttering (S. 320 ff.). Med dette sidste betræder *Croner* et hidtil uudforsket Omraade.

Jeg undlader at nævne andre Spørgsmaal, der er taget op til Drøftelse i dette Afsnit, for at gøre særlig opmærksom paa Del V., hvor de i II. og III. Del ved Hjælp af kvantitative Metoder indvundne Resultater belyses gennem Case-studies (S. 396—443). *Croner* er fuldtud klar over, at case-studies kun har Betydning i to Retninger. 1) Foretager man dem før en statistisk Undersøgelse, kan de kun give Fingerpeg m. H. t. de Spørgsmaal, det vil være ønskeligt at faa oplyst ved Hjælp af kvantitative Metoder. 2) Som Supplement til alt foretagne statistiske Undersøgelser tjener de til at illustrere, anskueliggøre og intensivere disses Resultater. — Hos *Croner* har de denne sidste Opgave, og han har derfor valgt sine Enkelttilfælde ud fra det Synspunkt, i hvilken Grad de kan betragtes som typiske paa Baggrund af de indvundne kvantitative Resultater. Han søger navnlig at belyse Typer paa Løbebaner — »jævn Fremgang« og »dramatisk op og ned«. Anskueligheden øges betydeligt ved Anvendelse af den grafiske Fremstillingsmetode (Livskurver).

Endelig gøres der (S. 444—63) nøje Rede for Funktionærernes Karakter af et selvstændigt Samfundslag ved Siden af Arbejderne — og dette Afsnit fortjener den største samfundspolitiske Opmærksomhed. Det danner samtidigt Optakten til de bebudede Attitudestudier, som man har Grund til at imødesee med Spænding.

Croners Resultater har kun tildels umiddelbar Gyldighed ogsaa for danske Forhold. I Sverige er ogsaa Funktionær-Indtægternes Spredning væsentlig bredere end herhjemme, hvor man i det hele taget har en mere »demokratisk«, d. v. s. kun svagt differentieret Indkomstskala. Bortset fra slike Gradsforskelle og de deraf fremgaaende Konsekvenser vil dog Funktionærproblemet næppe ligge principielt anderledes her end i Sverige. Og Problemet er af særdeles stor Betydning. Man behøver ikke, som det er sket¹⁾ at forudse en ny Samfundsepoke med Funktionærerne som dominerende Samfundslag; dette gaar afgjort for vidt. Men sikkert er, at Funktionærerne ikke alene ved deres stærke og fremdeles voksende Antal, men ogsaa ved deres økonomiske og ideologiske Nøglestilling mellem Bourgeoisii og Arbejderklasse danner et Samfundslag, som navnlig Politikerne bør holde Øje med. En Undersøgelse, der indeholder saa velbegrundede Oplysninger om dette Samfundslag som *Croners* Bog gør, er derfor ikke alene videnskabeligt, men ogsaa praktisk set af ualmindelig stor Værdi.

Th. Geiger.

¹⁾ Schumpeter: Das soziale Antlitz des deutschen Reiches. 1930.